

INTRODUCERE

Lucrarea de practică judiciară relevantă pentru problematica ridicată de soluționarea litigiilor în care autoritățile fiscale au calitatea de parte în proces, intitulată „Litigii fiscale”, continuă demersul științific inițiat printr-o altă lucrare de referință pentru acest domeniu, „Acțiunile judiciare în materie fiscală”, contribuind la consolidarea cunoașterii subiectelor analizate și la mai buna și corectă înțelegere a temelor abordate.

Lucrarea prezintă într-un mod structurat și ușor de studiat problematica litigiilor cu autoritățile fiscale care administrează creanțe fiscale, astfel cum este reflectată într-o serie de decizii relevante din jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție din ultimii trei ani.

Prezentarea cazurilor în volume diferite a avut drept obiectiv realizarea unui instrument de lucru util și eficient prin raportare la specializarea practicienilor din domeniul fiscal și la diversitatea situațiilor fiscale litigioase rezultate din aplicarea legislației fiscale și contabile.

Lucrarea este structurată în patru volume, corespunzător problematicii pe care o implică diferitele categorii de litigii cu autoritățile fiscale care administrează creanțe fiscale și competenței instanțelor care judecă astfel de cauze.

Volumul I, având titulatura „Cadrul normativ și conceptual specific litigiilor fiscale”, cuprinde, în principal, cazuri relevante din practica judiciară recentă care se referă la interpretarea și aplicarea unor acte normative de bază pentru procedurile administrative și judiciare din domeniul fiscal, precum și la conceptele specifice procedurii fiscale, cum ar fi raportul juridic fiscal, actul administrativ fiscal, creanțele fiscale și obligațiile fiscale.

Volumul II, „Contestarea actelor administrative fiscale”, are în vedere în prim plan problematica litigiilor privind stabilirea creanțelor fiscale principale și a creanțelor fiscale accesorii, așadar a litigiilor fiscale de competența instanțelor specializate de contencios administrativ și fiscal.

În acest volum au fost incluse, în principal, cazuri relevante din contenciosul administrativ fiscal referitoare la acțiunile judiciare de contestare a actelor administrative fiscale și cererile de suspendare a executării, precum și cazuri care privesc repararea prejudiciilor față de

contribuabilii/plătitorii care se consideră vătămați în drepturile lor prin actele nelegale emise de autoritățile fiscale în procedurile de administrare a creanțelor fiscale.

Cazurile relevante din practica judiciară recentă care se referă la contestarea deciziilor de răspundere solidară și a deciziilor de instituire a măsurilor asigurătorii au fost cuprinse în volumul III, în considerarea faptului că aceste decizii privesc în mod direct activitatea de colectare a creanțelor fiscale, iar nu stabilirea de impozite, taxe și contribuții sociale.

Competența de soluționare a acțiunilor judiciare de contestare a deciziilor de răspundere solidară și a deciziilor de instituire a măsurilor asigurătorii ar fi trebuit să aparțină în exclusivitate instanțelor civile, iar nu instanțelor de contencios administrativ și fiscal, cum este în prezent.

Volumul III, având titulatura, „Recuperarea creanțelor fiscale și răspunderea civilă delictuală în materie fiscală”, cuprinde, în principal, cazuri relevante din practica judiciară recentă referitoare la stabilirea competenței în privința unor acțiuni judiciare specifice executării silită a creanțelor fiscale, cum ar fi, contestația la executare silită în materie fiscală, numirea curatorului fiscal pentru procedura de executare silită și menținerea poprii.

În acest volum au fost incluse, în capitole distincte, și cazurile relevante identificate în legătură cu măsurile asigurătorii de natură fiscală și răspunderea solidară a altor persoane pentru obligațiile fiscale datorate de debitorii fiscali, având în vedere că instituirea acestor măsuri și stabilirea răspunderii solidare privesc domeniul colectării creanțelor fiscale și răspunderea civilă delictuală în materie fiscală.

Actuala partajare de competență în cazul măsurilor asigurătorii de natură fiscală între instanțele de contencios administrativ și fiscal și instanțele civile, după cum este vorba de etapa instituirii lor sau de etapa punerii în executare, nu se justifică, din moment ce măsurile asigurătorii au legătură directă cu recuperarea creanțelor fiscale, iar nu cu stabilirea de impozite, taxe și contribuții sociale.

Același raționament al legăturii directe cu recuperarea creanțelor fiscale poate fi aplicat și în cazul deciziilor de răspundere solidară, ca formă specială de răspundere civilă delictuală în materie fiscală, motiv pentru care și în cazul litigiilor care privesc deciziile de răspundere

solidară, competența de soluționare ar fi trebuit să aparțină instanțelor civile.

Tot în volumul III a fost inclusă și o cazuistică relevantă pentru acțiunile judiciare în răspundere civilă delictuală derivate din cauzele penale de evaziune fiscală, care intră în competența instanțelor civile.

Volumul IV, cuprinde, sub titulatura „Acțiuni civile exercitate de autoritățile fiscale în procesele penale de evaziune fiscală”, cazuri relevante referitoare la problematica ridicată de soluționarea laturii civile în procesele penale de evaziune fiscală și de aplicare a cauzei speciale de nepedepsire introdusă prin Legea nr. 55/2021, în situațiile de achitare, în condițiile legii, a prejudiciilor cauzate bugetului general consolidat al statului.

Raportat la caracterul obligatoriu al măsurilor asigurătorii în cazul săvârșirii infracțiunilor prevăzute de Legea nr. 241/2005 privind prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, în acest volum au fost incluse, cu titlu exemplificativ, și cazuri care privesc soluționarea contestațiilor formulate împotriva hotărârilor judecătorești prin care s-a dispus instituirea sau, după caz, menținerea măsurilor asigurătorii.

CAPITOLUL I
COMPETENȚA ÎN CAZUL UNOR ACȚIUNI
JUDICIARE SPECIFICE EXECUTĂRII SILITE
A CREAȚELOR FISCALE

1. Contestația la executare în materie fiscală.
Anulare anunț înștiințare pentru valorificare teren
sechestrat prin vânzarea la licitație și anulare anunț
vânzare bunuri imobile. Conflict negativ de
competență

În cazul executării silite imobiliare, determinarea competenței teritoriale a instanței pentru soluționarea contestației la executare se realizează în baza dispozițiilor art. 260 alin. (1) și (4) C. pr. fisc. raportate la prevederile art. 714 alin. (2) C. pr. civ., competența teritorială fiind alternativă.

Din moment ce competența teritorială este alternativă, ambele instanțe fiind deopotrivă competente să soluționeze contestația la executare, iar contestatorul a ales să introducă contestația la Jud. Ploiești, ca instanță de la locul situării imobilului, declinarea competenței în favoarea Jud. Buftea, ca instanță în a cărei circumscripție se află domiciliul debitorului, nu mai era posibilă.

- C. pr. fisc.: art. 260 alin. (1) și (4)
- C. pr. civ.: art. 116
- C. pr. civ.: art. 714 alin. (2)

*(Decizia nr. 355/28.02.2023,
pronunțată de ICCJ, secția I civilă – www.iccj.ro)*

Prin Decizia nr. 355/2023, pronunțată de ICCJ, secția I civilă, pentru soluționarea unui conflict negativ de competență s-a stabilit competența de soluționare a contestației la executare în favoarea Jud. Ploiești.

Pentru înțelegerea problematicii legate de stabilirea competenței teritoriale a judecătoriei în cazul contestației la executare în materie fiscală sunt de evidențiat următoarele argumente reținute în motivarea deciziei în cauză:

„Dispozițiile art. 133 pct. 2 C. pr. civ. prevăd că există conflict negativ de competență atunci când două sau mai multe instanțe și-au declinat reciproc competența de a judeca același proces sau, în cazul declinărilor succesive, dacă ultima instanță investită își declină la rândul său competența în favoarea uneia dintre instanțele care anterior s-au declarat necompetente.

Înalta Curte constată că Jud. Ploiești și Jud. Buftea, secția civilă și-au declinat reciproc competența de soluționare a pricinii, prezentul conflict negativ de competență fiind generat de constatările diferite ale celor două instanțe cu privire la dispozițiile legale incidente cauzei.

Astfel, Jud. Ploiești a reținut aplicabilitatea dispozițiilor art. 651 alin. (1) C. pr. civ., în timp ce Jud. Buftea, secția civilă a apreciat că, în speță, competența de soluționare a cauzei este una alternativă, iar partea a înțeles să investească instanța prevăzută de art. 714 alin. (2) C. pr. civ. și, ca atare, judecătoria aleasă de către contestator nu putea să dispună declinarea competenței.

Obiectul prezentului litigiu îl reprezintă contestația la executare prin care contestatorul A. a solicitat, în contradictoriu cu intimata A.N.A.F. – D.G.R.F.P. Ploiești, prin A.J.F.P. Prahova – Serviciul Orășenesc Boldești Scăeni, anularea anunțului privind înștiințarea de valorificare a bunurilor sechestrate prin vânzarea la licitație pentru terenul situat în Boldești Scăeni, județul Prahova și anularea anunțului privind vânzarea pentru bunuri imobile din data de 14.01.2022, comunicat la data de 21.01.2022 și înregistrat la SFO Boldești Scăeni sub nr. x/14.01.2022.

În drept, contestatorul și-a întemeiat contestația la executare pe dispozițiile art. 250 C. pr. fisc.

Potrivit dispozițiilor art. 260 alin. (1) și (4) C. pr. fisc., persoanele interesate pot face contestație împotriva oricărui act de executare efectuat cu încălcarea prevederilor acestui cod de către organele de executare silită, precum și în cazul în care aceste organe refuză să îndeplinească un act de executare în condițiile legii, contestația introducându-se la instanța judecătorească competentă și se judecă în procedură de urgență.

Având în vedere prevederile art. 3 alin. (2) C. pr. fisc., conform cărora dispozițiile de procedură fiscală se completează cu dispozițiile din

Codul civil și Codul de procedură civilă, instanța judecătorească competentă să soluționeze prezenta contestație la executare se stabilește în condițiile Codului de procedură civilă.

Dispozițiile art. 712 alin. (1) C. pr. civ. stipulează în sensul că împotriva executării silite, precum și împotriva oricărui act de executare se poate face contestație de cei interesați sau vătămați prin executare, iar conform art. 714 alin. (1) din același act normativ, contestația se introduce la instanța de executare, stabilită în temeiul art. 651 C. pr. civ., iar în cazul urmăririi silite a imobilelor, dacă imobilul se află în circumscripția altei curți de apel decât cea în care se află instanța de executare, contestația se poate introduce și la judecătoria de la locul situării imobilului [alin. (2) al art. 714 C. pr. civ.].

Astfel, din interpretarea dispozițiilor art. 714 alin. (2) C. pr. civ., rezultă că judecătoria de la locul situării imobilului devine competentă să soluționeze contestația la executare în situația în care imobilul se află în circumscripția altei curți de apel decât cea în care se află instanța de executare, ipoteză care se regăsește în speță, întrucât debitorul figurează cu domiciliul în Balotești, județul Ilfov, localitate care se află în circumscripția teritorială a C. Ap. București, iar bunul imobil urmărit silit se află în comuna Boldești-Scăeni, județul Prahova, aflată în circumscripția teritorială a C. Ap. Ploiești.

Totodată, Înalta Curte reține și prevederile art. 116 C. pr. civ., care prevăd că, în cazul competenței teritoriale alternative, reclamantul este cel îndreptățit să aleagă o instanță dintre mai multe instanțe deopotrivă competente.

În cauză, prin depunerea contestației la executare la Jud. Ploiești, contestatorul a ales între cele două instanțe deopotrivă competente și a stabilit astfel definitiv competența teritorială de soluționare a cauzei în favoarea instanței în circumscripția căreia se situează imobilul urmărit silit, conform dispozițiilor art. 714 alin. (2) C. pr. civ.

Prin urmare, Jud. Ploiești, astfel investită, nu mai putea invoca din oficiu necompetența sa teritorială și să dispună declinarea competenței de soluționare a cauzei în favoarea altei instanțe, chiar și dacă aceasta era competentă a soluționa pricina.

Pentru aceste considerente, în baza dispozițiilor art. 135 alin. (1) C. pr. civ., Înalta Curte va stabili competența de soluționare a cauzei în favoarea

Jud. Ploiești, instanța competentă în raport de prevederile art. 714 alin. (2) C. pr. civ., aleasă de către contestator în temeiul dreptului recunoscut de art. 116 din același act normativ”.

2. Contestația la executare în materie fiscală. Momentul în raport de care se stabilește instanța competentă. Conflict negativ de competență

Momentul în raport de care se stabilește instanța competentă să soluționeze contestația la executare în materie fiscală este data începerii executării silite, neavând relevanță, sub acest aspect, dacă ulterior începerii executării silite debitorul fiscal își schimbă domiciliul/sediul.

Această interpretare rezultă și din conținutul dispozițiilor art. 651 alin. (2) C. pr. civ.

În cazul executării silite a creanțelor fiscale, executarea silită începe prin comunicarea somației, astfel cum se prevede la art. 230 alin. (1) C. pr. fisc.

- C. pr. fisc.: art. 260 alin. (4)
- C. pr. civ.: art. 651 alin. (1) și (3)
- C. pr. civ.: art. 714 alin. (1)

***(Decizia nr. 266/3.02.2022,
pronunțată de ICCJ, secția I civilă – www.iccj.ro)***

Prin Decizia nr. 266/2022, pronunțată de ICCJ, secția I civilă, pentru soluționarea unui conflict negativ de competență s-a stabilit competența de soluționare a contestației la executare în favoarea Jud. Arad.

Pentru înțelegerea problematicii legate de stabilirea competenței teritoriale a judecătoriei în cazul contestației la executare în materie fiscală sunt de evidențiat următoarele argumente reținute în motivarea deciziei în cauză:

„Prin contestația la executare ce face obiectul dosarului în care s-a ivit conflictul de competență, contestatorul A., în contradictoriu cu intimata Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Timișoara – Administrația

Județeană a Finanțelor Publice Arad a solicitat desființarea/anularea adresei de înființare a popririi nr. x din 7.07.2021 și a executării silite înseși, desființarea/anularea titlului executoriu nr. x/4.03.2021 și întoarcerea executării silite.

Sub aspectul determinării competenței teritoriale, astfel cum au reținut ambele instanțe aflate în conflict, în cauză sunt aplicabile dispozițiile art. 260 alin. (4) C. pr. fisc., precum și prevederile art. 714 alin. (1) C. pr. civ., raportat la art. 651 alin. (1) și (3) C. pr. civ.

Potrivit dispozițiilor art. 260 alin. (4) C. pr. fisc., contestația la executare silită se introduce la instanța judecătorească competentă și se judecă în procedură de urgență.

Art. 712 alin. (1) C. pr. civ. dispune că: împotriva executării silite, precum și împotriva oricărui act de executare se poate face contestație de cei interesați sau vătămați prin executare, iar conform art. 714 alin. (1) din același act normativ, contestația se introduce la instanța de executare.

Instanța de executare este definită de art. 651 alin. (1) C. pr. civ. ca fiind judecătoria în a cărei circumscripție se află, la data sesizării organului de executare, domiciliul sau, după caz, sediul debitorului, în afara cazurilor în care legea dispune altfel. Dacă domiciliul sau, după caz, sediul debitorului nu se află în țară, este competentă judecătoria în a cărei circumscripție se află, la data sesizării organului de executare, domiciliul sau, după caz, sediul creditorului, iar dacă acesta nu se află în țară, judecătoria în a cărei circumscripție se află sediul biroului executorului judecătoresc investit de creditor.

În conformitate cu alin. (3) al aceluiași text de lege, instanța de executare soluționează cererile de încuviințare a executării silite, contestațiile la executare, precum și orice alte incidente apărute în cursul executării silite, cu excepția celor date de lege în competența altor instanțe sau organe.

Așadar, având în vedere dispozițiile legale anterior menționate, contestația la executare se adresează judecătoriei în a cărei rază se află la data sesizării organului de executare domiciliul sau, după caz, sediul debitorului.

Art. 230 alin. (1) C. pr. fisc. dispune că executarea silită începe prin comunicarea somației – acesta fiind momentul în raport de care se stabilește domiciliul debitorului pentru determinarea instanței de executare.

Aspectul care a generat ivirea conflictului negativ de competență îl reprezintă aprecierile diferite ale celor două instanțe cu privire la domiciliul debitorului.

Verificând actele și lucrările dosarului, se constată că la momentul începerii executării silite (comunicarea somației), respectiv 25 martie 2021, domiciliul debitorului A. era în Arad, județul Arad, astfel cum rezultă atât din copia actului de identitate depusă de contestator, cât și din informarea existentă la dosarul Jud. Arad, emisă în urma consultării bazei de date a Direcției pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date.

Faptul că în perioada 14 octombrie 2019-13 octombrie 2020 contestatorul a avut reședința stabilită în municipiul Iași sau că, ulterior începerii executării, și-a schimbat domiciliul, nu reprezintă importanță în stabilirea instanței competente să soluționeze contestația la executare, având în vedere că instanța de executare se stabilește în raport de momentul începerii executării silite, în acest sens statuând și dispozițiile art. 651 alin. (2) C. pr. civ. – schimbarea domiciliului sau sediului debitorului ori, după caz, al creditorului după începerea executării silite nu atrage schimbarea competenței instanței de executare.

Având în vedere cele constatate, în temeiul dispozițiilor art. 135 C. pr. civ., Înalta Curte va stabili competența de soluționare a cauzei în favoarea Jud. Arad – instanță în a cărei circumscripție se afla domiciliul debitorului la data începerii executării silite”.

3. Contestația la executare în materie fiscală. Anulare proces-verbal de sechestru pentru bunuri imobile, proces-verbal de instituire a administratorului sechestru, anularea tuturor actelor de executare, suspendarea executării până la soluționarea contestației și ridicarea sechestrului asigurător. Conflict negativ de competență

Dispozițiile art. 714 alin. (2) C. pr. civ. instituie o competență teritorială alternativă în cazul executării silite imobiliare, iar debitorul are dreptul, în temeiul art. 116 C. pr. civ., să aleagă una dintre instanțele deopotrivă competente pentru soluționarea contestației la executare, respectiv instanța de la

locul situării imobilului sau instanța în a cărei circumscripție teritorială își are sediul/domiciliul debitorul.

Odată ce debitorul a introdus contestația la executare la una dintre instanțele deopotrivă competente, exercitându-și dreptul de alegere consacrat de art. 116 C. pr. civ., instanța aleasă de debitor nu mai poate proceda la declinarea competenței.

- C. pr. fisc.: art. 260 alin. (1) și (4)
- C. pr. civ.: art. 116
- C. pr. civ.: art. 714 alin. (2)

*(Decizia nr. 528/16.03.2022,
pronunțată de ICCJ, secția I civilă – www.iccj.ro)*

Prin Decizia nr. 528/2022, pronunțată de ICCJ, secția I civilă, pentru soluționarea unui conflict negativ de competență s-a stabilit competența de soluționare a contestației la executare în favoarea Jud. Făgăraș.

Pentru înțelegerea problematicii legate de stabilirea competenței teritoriale a judecătorei în cazul contestației la executare în materie fiscală sunt de evidențiat următoarele argumente reținute în motivarea deciziei în cauză:

„Înalta Curte, competentă să soluționeze conflictul conform art. 133 pct. 2 raportat la art. 135 alin. (1) C. pr. civ., stabilește competența de soluționare a cauzei în favoarea Jud. Făgăraș, în considerarea argumentelor ce succed:

Cererea de chemare în judecată care a generat declinările reciproce de competență este o contestație la executare formulată împotriva procesului-verbal de sechestrul pentru bunuri imobile încheiat de Ministerul Finanțelor, Agenția Națională de Administrare Fiscală, Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Brașov, Serviciul Fiscal Municipal Făgăraș și a tuturor actelor de executare.

Sub aspectul determinării competenței teritoriale, în cauză sunt aplicabile dispozițiile art. 260 alin. (4) C. pr. fisc., precum și prevederile art. 714 C. pr. civ.